

KOLMPERÄN ALUEEN LUONTOSELVITYS 2014



ENVIRO

Esa Lammi, Pekka Routasuo & Nina Hagner-Wahlsten

23.1.2015

KOLMPERÄN ALUEEN LUONTOSELVITYS 2014

Sisällys

1. Johdanto.....	2
2. Selvitysalue ja tietolähteet.....	2
3. Menetelmät.....	2
3.1 Kasvillisuuden ja luontotyyppien inventointi.....	4
3.2 Liito-oravainventointi.....	4
3.3 Pesimälinnustonselvitys.....	4
3.4 Lepakkoselvitys.....	5
3.5 Muut lajit.....	6
4. Alueen luonnonolot.....	7
4.1 Selvitysalueen yleiskuvaus.....	7
4.4.1 Alueen länsipuolisko.....	7
4.4.2 Alueen itäpuolisko.....	9
4.4.3 Kolmperän järvi.....	14
4.4.4 Huomionarvoiset kasvilajit.....	14
4.2 Liito-orava.....	14
4.2.1 Liito-oravan kulkuyhteydet.....	16
4.3 Linnusto.....	17
4.1.1 Huomionarvoiset lintulajit.....	18
4.4 Lepakot.....	20
4.4.1 Lepakkolajisto ja havaintomäärät.....	20
4.4.2 Lepakoille tärkeät alueet.....	22
4.4.3 Johtopäätökset ja suositukset.....	24
4.5 Viitasammakko.....	25
5. Luonnonoloitaan arvokkaat kohteet.....	25
6. Ekologiset yhteydet.....	26
7. Suositukset.....	28
8. Lähdeviitteet.....	28

Kansi: Kolmperän järven itäpäästä huhtikuun 2014 puolivälissä. © Esa Lammi

Ilmakuvat ja pohjakartat © Espoon kaupunkimittausyksikkö.

Valokuvat © Esa Lammi ja Nina Hagner-Wahlsten.

1. JOHDANTO

Espoon länsireunassa sijaitseva Kolmperän alue on osin asemakaavoitettu vuonna 1942. Alue on pitkälle rakentunutta pientalo- ja lomarakennusaluetta, mutta osa siitä on edelleen asemakaavoittamatonta. Alue on tarkoitus asemakaavoittaa tai sinne laaditaan asemakaavamuutos. Alueen maankäyttöä ei kuitenkaan ole tarkoitus merkittävästi tehostaa. Espoon kaupunkisuunnittelukeskus tilasi Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä keväällä 2014 asemakaavatyössä tarvittavan luontoselvityksen. Toimeksiannon tavoitteina oli löytää luonnon monimuotoisuuden kannalta olennaiset luonnonpiirteet, määrittämällä millä ehdoilla alueen käyttöä voidaan kehittää ja antaa jatkosuunnittelussa tarpeellisia suosituksia virkistyskäyttöä ja luonnonarvojen huomioon ottamista varten.

Kolmperän alueella tehtiin kevään ja kesän 2014 aikana liito-orava-, pesimälinnusto- ja lepakkoselvitys sekä kasvillisuus- ja luontotyyppi-inventointi. Luontoselvitysraportin on laatinut biologi, FM Esa Lammi Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:stä. Lepakoita käsittelevästä osuudesta on vastannut FM Nina Hagner-Wahlsten (tmi BatHouse). Työhön on osallistunut myös Luk Pekka Routasuo Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:stä.

2. SELVITYSALUE JA TIETOLÄHTEET

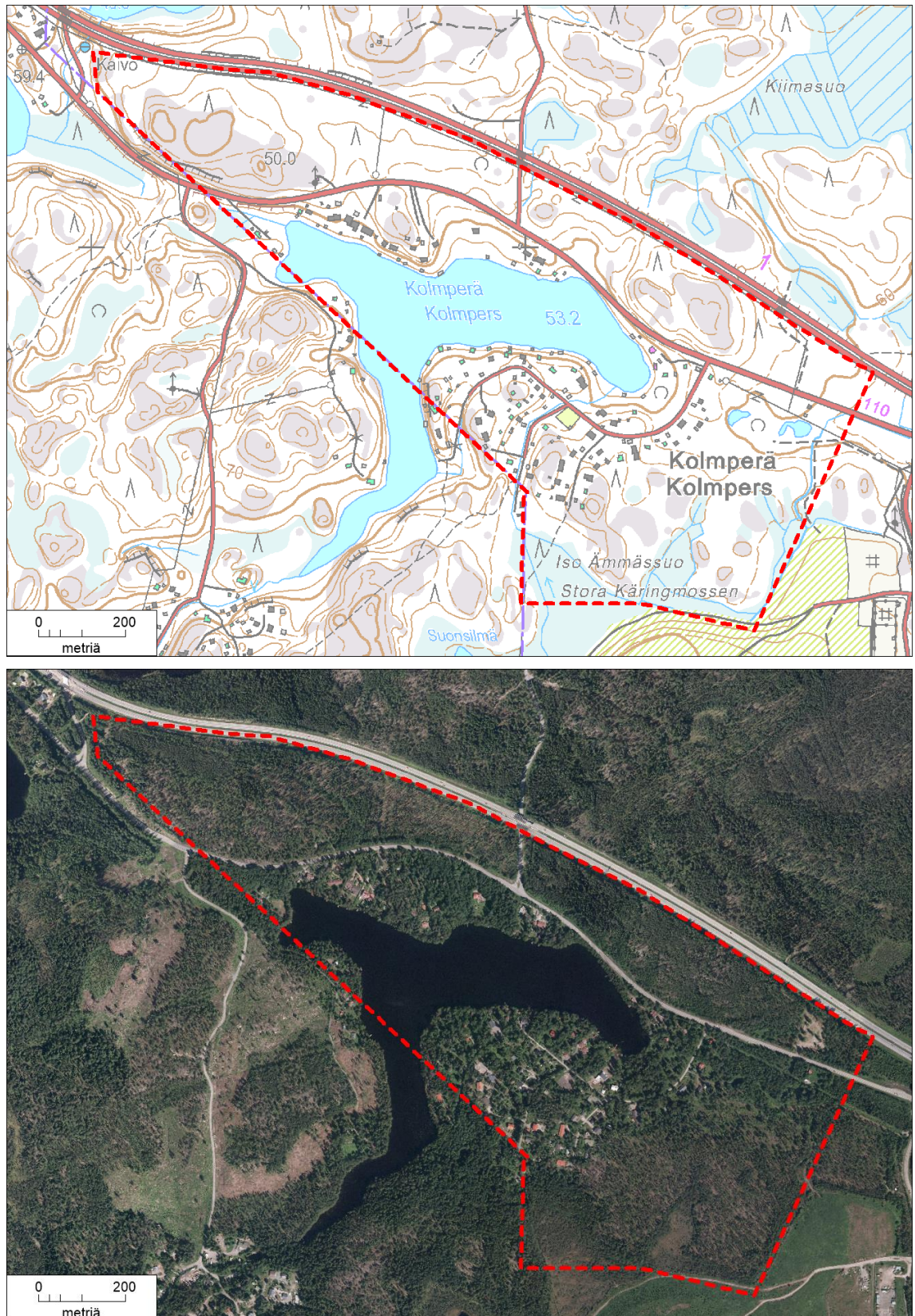
Noin 100 hehtaarin laajuinen selvitysalue ulottuu Ämmässuon vanhalta maankaatopaikalta länteen Kirkkonummen rajalle ja pohjoiseen Turunväylän varteen (kuva 1). Alueen keskellä on osin Kirkkonummen puolella oleva Kolmperä-niminen järvi. Kolmperän asuinalue sijoittuu järven itärannalle. Myös pohjoisrannalla Nupurintien eteläpuolella on asuin- ja lomarakennuksia. Muu osa selvitysalueesta on talouskäytössä ollut metsämaastoa.

Kolmperän alueella ei ole aiemmin tehty kattavaa luontoselvitystä. Alue kuului vuonna 2004 Espoon lounaiskulman liito-oravakartoituksen selvitysalueeseen, jolloin sieltä löytyi useita liito-oravan elinalueita (Kinnunen 2004). Muita arvokkaita luontokohteita ei ole tiedossa (Lammi & Routasuo 2013). Selvitystä varten tarkistetusta lähtöaineistosta (Heikkinen 2001, Lehtosalo 2004, Raatikainen & Vaitinen 2003, Espoon ympäristökeskuksen ja Uudenmaan ELY-keskuksen luontotiedot) ei ilmennyt muita tietoja kuin vuonna 2004 todetut liito-oravan havaintopaikat.

3. MENETELMÄT

Luontoselvitys tehtiin asemakaavataarkkuudella soveltaen Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi -oppaan (Söderman 2003) ohjeita. Työ painotettiin niihin lajeihin ja luontotyypeihin, joiden säilyttämiseen on lainsäädännön tuomat velvoitteet.

Maastossa inventoitiin liito-oravan, huomionarvoisten lintulajien, lepakoiden esiintyminen koko alueelta. Lisäksi selvitettiin kasvillisuuden yleispiirteet sekä huomionarvoisten kasvilajien ja arvokkaiden luontokohteiden esiintyminen.



Kuva 1. Kolmperän selvitysalue (punainen raja) maastokartta- ja ilmakuvapohjalla. Alueen lounaisraja noudattaa Kirkkonummen ja Espoon rajaa. Kaakkoispuolella on Ämmässuon vanha täyttömaa-alue.

Arvokkailta luontokohteita ovat

- luonnonsuojelulain 29 §:n mukaiset suojellut luontotyyppit
- vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset pienvesikohteet
- lajistollisesti merkittävät metsälain 10 §:n mukaiset elinympäristöt
- Suomessa uhanalaiset luontotyyppit (Raunio ym. 2008a, b) sekä
- mahdolliset muut luonnonoloiltaan arvokkaat kohteet.

Maastotöissä käytettiin GPS-paikanninta (Garmin 60Cx ja 62s), jolla luontokohteet ja lajien havaintopaikat voitiin paikantaa asemakaavoituksen kannalta riittävällä tarkkuudella.

3.1 KASVILLISUUDEN JA LUONTOTYYPPIEN INVENTOINTI

Alueen kasvillisuutta ja luontotyyppisiä inventoitiin 29.7. ja 27.8.2014, jolloin koko alue kierrettiin kattavasti läpi aidattuja pihamaita lukuun ottamatta. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitykseen kuuluivat biotooppikuvioiden mukainen osa-aluejako ja mahdollisten erityiskohteiden inventointi. Biotooppikuviolta kirjattiin muistiin luonnonolojen yleiskuvaus, runsaimmat kasvilajit ja mahdolliset vähälukuiset lajit. Inventointitietojen perusteella arvioitiin, onko selvitysalueella luonnonsuojelulain, vesilain tai metsälain mukaisia kohteita tai muita säilyttämisen arvoisia luonnonympäristöjä. Kasvillisuus- ja luontotyyppi-inventoinnista vastasi Esa Lammi.

3.2 LIITO-ORAVAINVENTOINTI

Liito-oravan esiintyminen selvitettiin kiertämällä alueen metsät läpi ja etsimällä liito-oravan jätöksiä Sierlan ym. (2004) ohjeiden mukaisesti. Jätöksiä etsittiin erityisesti kookkaiden haapojen, järeiden kuusten ja kolopuiden tyviltä. Myös kuusivaltaiset piha-alueet ja kadunvarsien liito-oravalle sopiviksi arvioidut puut tarkistettiin.

Jätösten löytöpaikat paikannettiin GPS-laitteella (Garmin 60Cx). Niistä merkittiin muistiin seuraavat tiedot:

- puulaji, puun läpimitta rinnan korkeudelta ja mahdolliset liito-oravalle sopivat kolot ja risupesät
- arvio jätösten määrästä (muutamia, kymmeniä, satoja papanoita).

Selvityksen maastotyöt tehtiin 16.4. ja 25.4.2014. Joitakin pihapuita tarkistettiin lisäksi 20.5.2014 tehdyn lintulaskennan yhteydessä. Selvityksestä vastasi Esa Lammi. Havaintoaineisto on liitetty Espoon kaupungin ympäristökeskuksen liito-oravatietokantaan.

3.3 PESIMÄLINNUSTOSELVITYS

Linnustoselvityksen tavoitteena oli arvioida pesimälinnuston kannalta arvokkaimpia kohteita ja antaa tarvittaessa suosituksia maankäytön suunnittelua varten. Pesimälinnusto inventoitiin kolmeen laskentakierrokseen perustuvalla kartoituslaskennalla. Laskentapäivät olivat 25.4., 20.5. ja 9.6.2014. Laskennat tehtiin varhain aamulla Helsingin yliopiston eläinmuseon kartoituslaskentaohjeiden (Koskimies & Väisänen 1988) maastotyömenetelmiä noudattaen. Laskenta-aamut olivat sateettomia ja tyyniä tai heikkotuulisia.

Laskennoissa koko alue kierrettiin kattavasti läpi niin, että mikään kohta ei jäänyt 50 metriä kauemmaksi kulkureitistä. Maastokartoille merkittiin ns. huomionarvoiset lajit, joita ovat uhanalaiset ja silmälläpidettävät linnut, lintudirektiivin liitteen I lajit sekä vähälukuiset vanhoja metsiä ja edustavaa lehtoymäristöä suosivat lajit. Muut lintulajit merkittiin muistiin jokaisessa laskennassa, mutta yksilömääriä ei laskettu, eikä havaintopaikkoja merkitty kartoille.

Huomionarvoisista linnuista merkittiin karttapohjalle linnun paikan lisäksi havainnon tyyppi (laulava koiras, varoitteleva yksilö, pari jne.). Lintureviirit tulkittiin laskentakartoista eläinmuseon kartoituslaskentaohjeiden mukaisesti. Laskentakierroksia oli tieteellisen tarkkaan linnustonseurantaan kehitettyjen ohjeiden suosituksia (6–10 laskentaa) vähemmän. Tämän vuoksi pelkästään viimeisessä laskennassa havaitut myöhään saapuvien muuttolintulajien yksilöt tulkittiin ohjeista poiketen reviirilinnuiksi. Laskentatuloksista jätettiin pois ylilentäneet linnut ja muut linnut, joiden ei oletettu pesivän alueella. Lintulaskennoista ja tulosten tulkinnasta vastasi Esa Lammi. Viimeisen laskentakierroksen teki Pekka Routasuo.

3.4 LEPAKKOSELVITYS

Lepakkoselvityksen tarkoituksena oli paikallistaa tärkeät lepakoiden ruokailualueet ja mahdolliset lisääntymis- ja levähdyspaikat. Selvitys tehtiin reittikartoitusmenetelmällä. Kartoitusreitit suunniteltiin kartta- ja ilmakuvatarkastelujen sekä päiväsaikaan tehtyjen maastokäyntien perusteella. Reitit kattoivat mahdollisimman hyvin lepakoille soveliaat alueet ja noudattivat mahdollisuuksien mukaan polkuja ja teitä, mikä helpottaa pimeässä liikkumista ja reitin toistettavuutta.

Lepakoiden esiintymistä tutkittiin ultraäänidetektorin avulla kävellen yöaikaan kartoitusreittiä pitkin. Inventointikierrokset tehtiin touko–elokuussa 2014 niin, että eri puolilla aluetta käytiin 1–3 kertaa. Maastoita kertyi yhteensä kuusi (26.5., 11.6., 26.6., 21.7., 24.7. ja 28.8.2014), joista yksi (24.7.) tehtiin meloen kanootilla järven rantoja seuraten. Kartoitusreitit on esitetty kuvassa 2.

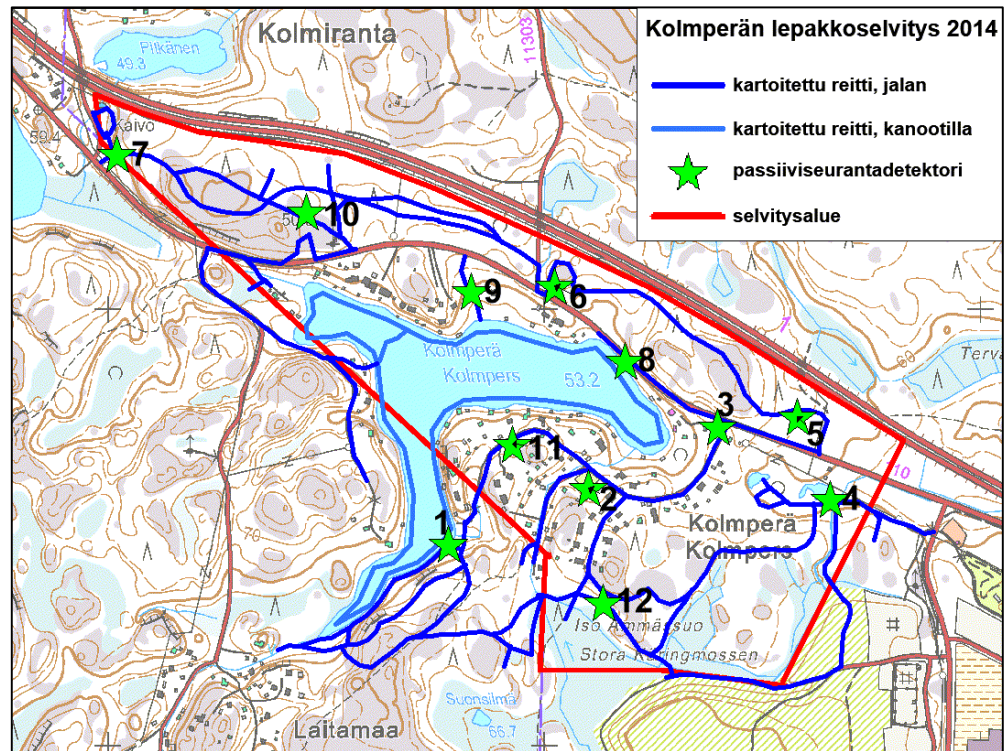
Kartoituskierroksilla käytetty ultraäänidetektorin (Pettersson 240x) muuttaa lepakoiden kaikuluotausäänet ihmiskorvin kuultaviksi. Siipojen äänet nauhoitettiin tarvittaessa digitaalisella tallentimella (Edirol R-09HR) käyttäen detektorin aikalaajennustoimintoa. Lajit tunnistettiin maastossa tai jälkikäteen analysoimalla tallennettuja ääniä tietokoneella äänianalyysiohjelmalla (BatSound®-ohjelmisto). Lepakot pyrittiin aina myös näkemään lajinmäärityksen varmentamiseksi.

Selvityksessä käytettiin myös automaattisia passiiviseurantadetektoreita (AnaBat SD2, Titley Electronics), jotka tallentavat lepakoiden ultraääniä muistikortille. Detektorit vietiin ennen kartoituskierrosten alkua maastoon ja niiden annettiin olla paikoillaan koko yön (ei heinäkuun kartoituksina). Kesän aikana passiiviseurantadetektoreita pidettiin yhteensä 12:ssa eri paikassa (kuva 2). Passiiviseurantadetektorin tallentaa jokaisen lepakon ohilennon havaintona. Havaintomäärä ei kerro kuinka monta lepakkoa alueella saalistaa, sillä yksikin yksilö voi pienellä alueella saalistaessaan tuottaa kymmeniä ha-

vainoja. Havaintojen lukumäärä antaa kuitenkin viitteitä lepakoiden suhteellisesta aktiivisuudesta juuri sillä alueella, mikä on avuksi määriteltäessä lepakoille tärkeiden alueiden sijaintia.

Espoon kaupunkisuunnittelukeskus lähetti kirjeen alueen asukkaille alkukesällä, jossa kerrottiin kesällä tapahtuvista luontoselvityksistä ja jossa pyydettiin asukkaita vihjeitä erityisesti rakennuksissa olevista lepakoiden piilopaikoista.

Lepakkokartoituksen teki Nina Hagner-Wahlsten (Tmi BatHouse).



Kuva 2. Lepakkokartoituksessa kartoitetut reitit ja passiiviseurantalaitteiden sijainnit vuonna 2014.

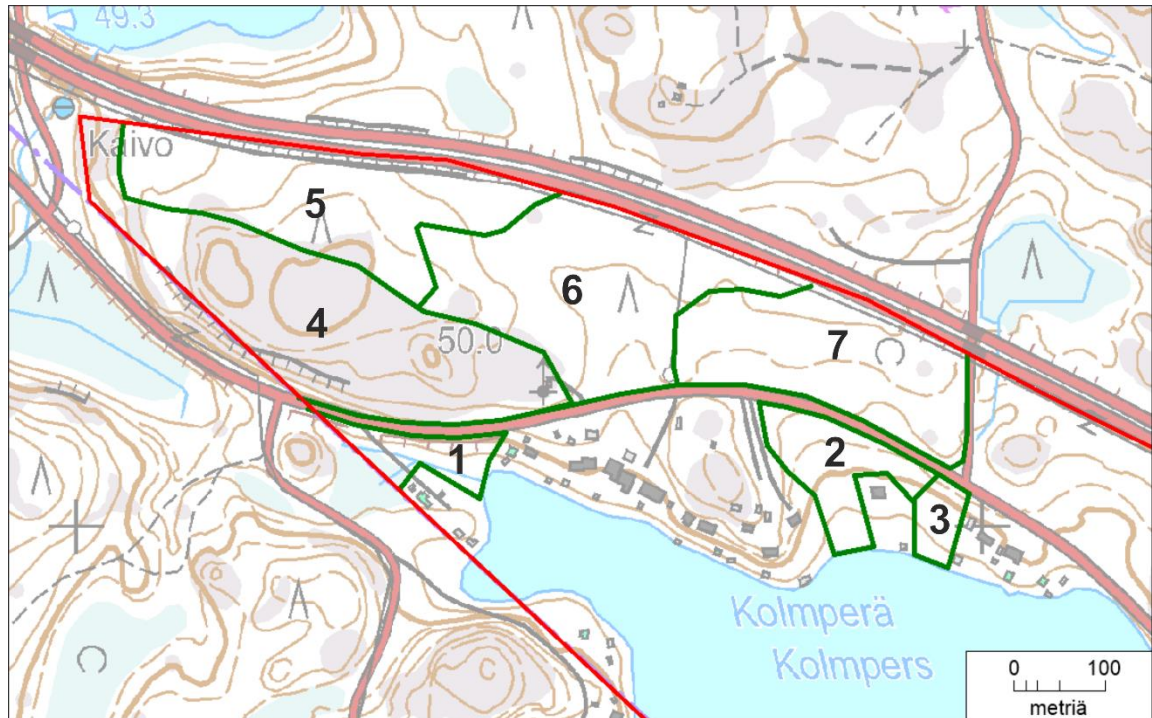
3.5 MUUT LAJIT

Työssä varauduttiin tarvittaessa selvittämään myös viitasammakon ja luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittujen sudenkorentojen esiintyminen Kolmperän alueella. Tarkistettavien kohteiden sijainti arvioitiin keväisten liitorava- ja pesimälintuinventoryntien yhteydessä. Selvitysalueen itäpäässä entisellä maa-aineksen ottoalueella on kaksi karttoihin merkittyä lampareta, joista kuulosteltiin viitasammakoita 25.4. tehdyn lintulaskennan yhteydessä ja uudelleen illalla 28.4.2014. Luontodirektiivin sudenkorennoille sopivia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja alueella ei ole. Lajien esiintymistä ei tämän vuoksi selvitetty.

4. ALUEEN LUONNONOLOT

4.1 SELVITYSALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue jaettiin luontotyyppien ja maankäytön mukaan 19 kuvioon, joiden kasvillisuutta ja muita luonnonoloja kuvataan tässä luvussa.



Kuva 3. Selvitysalueen länsipuoliskosta tutkitut kuviot. Pihamaiden luonnonoloja ei tarkistettu.

4.4.1 Alueen länsipuolisko

Kolmperän järven ranta-alueet ovat lähes kokonaan rakennettuja. Järven ja Nupurintien välissä on kolme rakentamatonta metsäkuviota (kuva 3). Muu rantaan rajoittuva alue on yksityisiä, asuinkäytössä olevia kiinteistöjä. Nupurintien ja Turunväylän välinen metsäalue on pääosin nuorta ja varttuvaa kasvatusmännikköä. Alueen länsireunassa on kallioalue, joka on jätetty tehokaiden metsänhoitoimien ulkopuolelle.

Kuvio 1

Järven länsipään kosteapohjainen, kuusivaltainen metsäkuvio, jonka läpi kulkee lomarakennuksille johtava tie. Puusto on varttunut, osin vanhaakin. Suurten kuusten lisäksi alueella kasvaa haapaa, koivuja ja tervaleppiä. Lohoppuuta on myös jonkin verran. Metsäkuvio on ojitettu, mutta jäljellä on lehtokorven lajistoa, mm. käenkaalia, jänönsalaattia, hiirenporrasta, metsäälvejuurta ja korpi-imarretta. Tienpuoleisessa rinteessä kasvaa käenkaalia, kieloa ja muutama nuori pähkinäpensas. Kuvio on liito-oravan elinaluetta, joka jatkuu etelään Kirkkonummen puolelle. Alueella on myös liito-oravan käyttämiä kolopuita. (alaluku 4.2). Kuvio on paikallisesti arvokas luontokohde (alaluku 5).

Kuvio 2

Sekapuustoinen, rakentamaton lehtorinne, jonka keskiosaan Nupurintien varteen on raivattu pihamaa ja siitä rantaan johtava tiepohja. Rakennustyöt ovat jääneet toteutumatta ja raivattu alue on kasvamassa umpeen. Kuvion itäosan läpi kulkee pihatie. Luoteisosa on aidattua tonttia, jonka puusto on jätetty vapaasti kasvamaan. Kuvio on varttunutta sekametsää, jossa kasvaa harvakseltaan järeitä kuusia, runsaasti koivua ja siellä täällä haapoja. Pienpuustona on tiheässä kasvavia kuusia, koivuja ja haapoja. Maasto on paikoin kosteapohjaista ja aluskasvillisuudessa on lehtolajistoa, mm. jänönsalaattia, sinivuokkoa, kieloa, karhunputkea, metsäkortetta, lehtokuusamaa, lehtotesmaa ja hiirenporrasta. Eri puolilla aluetta kasvaa myös metsälehmäksiä, joista osa on kookkaita.

Kuvio on liito-oravan elinaluetta. Nupurintien lähellä alueen luoteisosassa todettiin kaksi liito-oravan pesäpuuta (alaluku 4.2). Kuvio on paikallisesti arvokas luontokohde (alaluku 5).

Kuvio 3

Kuvioon 2 yhteydessä oleva rakentamaton metsäalue, jossa myös todettiin liito-oravan jätöksiä. Alue on varttunutta kuusivaltaista sekametsää, jossa kuusten lisäksi kasvaa koivuja ja joitakin haapoja. Pienpuustoa on harvennettu joitakin vuosia sitten ja alueella myös muutamia tuoreita tuulenkaatamia runkoja. Aluskasvillisuus on lehtomaisen kankaan ja tuoreen lehdon lajistoa, mm. mustikkaa, käenkaalia, kieloa, jänönsalaattia, sinivuokkoa, lillukkaa ja metsäkastikkaa.

Kuvio 4

Laajahko kallioalue selvitysalueen länsiosassa. Puusto on aukkoista, varttuvaa mäntyä ja koivua, jota on harvennettu kauan sitten. Alispuustona on harvakseltaan pihlajaa ja katajaa. Kenttäkerroksessa on tuoreen kankaan lajistoa, runsaimmin mustikkaa, puolukkaa, metsäkastikkaa ja metsälauhaa. Etelä- ja länsireunan kallioisimmissa kohdissa kasvaa kanervaa, metsälauhaa, jäykärölliä, kalliohatikkaa, poronjäkäliä, hirvenjäkälää ja muita niukkaravinteisille kallioille tyypillisiä lajeja. Reuna-alueiden puusto on alle kymmenmetristä. Aukkoisimmat kohdat ja eteläreunan jyrkänne aluskuusikoineen on tulkittavissa metsälain 10 §:n mukaisiksi erityisen arvokkaiksi elinympäristöiksi. Tavanomaisen kasvillisuutensa vuoksi niitä ei kuitenkaan rajattu arvokkaiksi luontokohteiksi. Kuvion luoteiskulmassa olevan kallion tyvellä kasvaa seitsemän runkokuusi varttunutta metsälehmusta. Muita huomionarvoisia kasvilajeja kuviolta ei tavattu.

Kuvio 5

Nuorta, tiheää männikköä kasvava alue, jonka tienpuoleista reunaa on aikanaan käytetty kallioleikkauksessa syntyneen kiviaineksen läjitykseen. Puusto on kymmenmetristä ja runsaan 30 vuoden ikäistä. Mäntyjen katveessa on koivuvesaikkua. Kuvion itäosassa on varttuneempaa, noin 20 metrin korkuista puustoa. Aluskasvillisuudessa on mustikkaa, puolukkaa, kanervaa, metsälauhaa, seinäsammalta ja vähän kieloa, metsätähteä ja oravanmarjaa.



Kuva 4. Harvennuksen jälkeen heinittynyttä metsää kuviolla 7.

Kuvio 6

Nuorta-varttuvaa kuusisekametsää, jota on hiljattain harvennettu. Aluskasvillisuus on tyypillistä kuivahkon ja tuoreen kankaan lajistoa, mm. mustikkaa, sananjalkaa ja metsälauhaa. Kuvion kaakkoisosa on kosteapohjaisempaa maastoa. Sen puustona on tiheässä kasvaa koivua ja mäntyä. Aluskasvillisuudessa on metsäkortetta ja metsälvejuurta ja ajourissa myös mm. korpikaislaa. Alue on ilmeisesti ollut ruoho- ja heinäkorpea, mutta sen luonnontila on tarveltyntynyt hakkuussa.

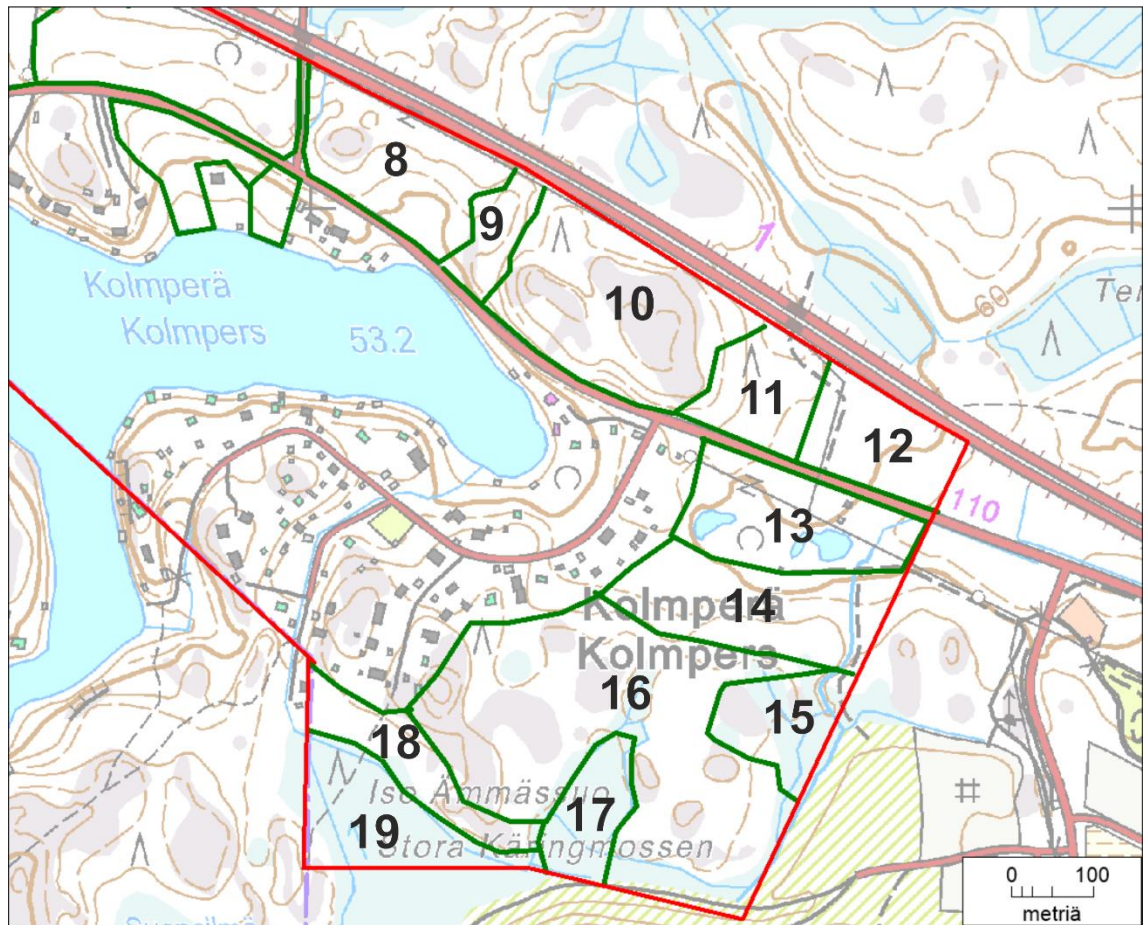
Kuvio 7

Siikajärventien länsipuolelle ulottuva metsäalue alue on voimakkaasti harvennettu varttuvaa sekametsää. Puusto on mäntyvaltaista ja enimmillään 15–20 metrin korkuista. Pienpuusto on poistettu kuviolta lähes kokonaan (kuva 4). Aluskasvillisuus on harvennuksen jälkeen heinittynyt. Kuviolla vallitsevat mustikka, sananjalka, metsäkastikka ja metsälauha. Nupurintien varteen on jätetty suojapuustoksi koivuja, nuoria kuusia joi joitakin haapoja. Kuvion keskiosassa tienvarren haapojen tyvillä näkyi liito-oravan jätöksiä.

4.4.2 Alueen itäpuolisko

Rakentamattomat alueet selvitysalueen itäosassa ovat tehokkaassa talouskäytössä olleita metsämaita. Itäosa on hieman karumpaa kuin selvitysalueen länsipuolisko. Kasvillisuutta luonnehtii kuivien ja tuoreiden kangasmetsien lajisto. Ravinteikkaampia ympäristöä kuvastavaa lehtokasvillisuutta (mm. metsälehmäksiä) on säilynyt lähinnä Kolmperän asuinalueen länsiosan tonteilla,

joita pihamaihin kuuluvina ei tarkemmin tutkittu. Luonnonoloja monipuolistaa kaakkoiskulman suoalue. Alueelta erotettiin 12 osa-aluekuviota (kuva 5).



Kuva 5. Selvitysalueen itäpuoliskosta tutkitut kuviot. Pihamaiden luonnonoloja ei tarkistettu liito-oravalle sopivaa puustoa lukuun ottamatta.

Kuvio 8

Nupurintien ja Turunväylän välialueen parhaiten säilynyt metsäkuvio. Sen lounaisosa on varttuvaa kalliomännikköä, kaakkoisosa on varttunutta kuusikkoa ja Turunväylän varressa on varttuvaa kuusisekametsää. Puustoa on vain paikoin harvennettu. Aluskasvillisuus koostuu lähinnä tuoreen kankaan lajistosta, mutta kaakkoisosan kuusikossa on niukkana myös lehtokasvillisuutta, kuten käenkaalia, koiranheittä ja lehtokuusamaa. Kuusikon eteläosassa tienvarteen rakennetun putkiliinjan vieressä kasvaa toistakymmentä nuorta metsälehmusta ja yksi hieman kookkaampi, runkopuuksi varttunut lehmus.

Kuvio 9

Soistunut notkelma, jonka tiheä puusto on nuorta ja koivuvaltaista. Notkelma on hakkuun yhteydessä ojitettu, mutta kosteimmilla paikoilla on jäljellä vielä korpilajistoa, mm. tähtisaraa, riipasaraa, korpikaislaa ja siniheinää. Muualla vallitsee heinittynyt tuoreen kankaan kasvillisuus. Koilliskulmassa naapurikuvion rajalla pienen kallion kupeessa kasvaa kuusi runkopuuksi varttunutta metsälehmusta ja toistakymmentä nuorta lehmusta. Soistunut alue on houkuttellut hirvieläimiä: kuviolla oli erittäin runsaasti metsäkauriin jälkiä ja siellä oli hiljattain liikkunut myös ainakin yksi hirvi.

Kuvio 10

Kallioinen metsäalue, jonka länsipuolisko on harvennettua, 6–7 metrin mitaista männikköä (kuva 6). Itäpuolisko on samantyyppistä nuorta metsää, mutta sinne on jätetty varttuneita mäntyjä harvakseltaan siemenpuiksi. Aluskasvillisuudessa on lähinnä kuivahkon kankaan lajistoa, kuten puolukkaa, mustikkaa, metsätähteä ja metsälauhaa. Alueella on joitakin puuttomia kalliopaljastumia, joilla kasvaa kanervaa, puolukkaa, metsälauhaa, poronjäkäliä ja muita karujen kallioiden lajeja.

Kuvio 11

Nuorta, alle kymmenmetristä puustoa kasvava alue, joka on hieman rehevää kuin länsipuolinen kalliomaasto. Puustossa on männyn lisäksi runsaasti koivua. Aluskasvillisuudessa vallitsevat mustikka, kangasmaitikka, metsäkastikka ja hietakastikka. Kuvion eteläosassa tien varressa on männikköä kasvava alue, joka ilmeisesti on entinen pihamaa. Paikalla kasvaa raitoja, useita pähkinäpensaita, terttuseljaa, jättitarta ja erittäin runsaasti vuohenputkea.

Kuvio 12

Varastokenttä ja sitä reunustava harvennettu männikkö. Puutavaran varastointiin käytetty kenttä on sorapintainen ja niukkakasvinen. Lajistoon kuuluu joutomaiden pioneerikasveja, mm. kanadankallioinen, piharatamo, pihasauvio ja hietakastikka. Männikössä kasvaa sekapuuna koivua, kuusta ja haapaa. Pensaskerroksessa on pihlajaa ja muutamia nuoria vaahteroita. Aluskasvillisuus koostuu tavanomaisista tuoreen kankaan lajeista.



Kuva 6. Kallioalueen nuorta männikköä kuviolla 10.

Kuvio 13

Metsittynyt maa-aineksenottoalue. Nupurintien eteläpuolella oleva vanha hiekkakuoppa on osittain täytetty muualta tuodulla maa-aineksella. Alueen käyttö on loppunut muutamia vuosikymmeniä sitten. Puustona on varttuvaa koivua ja tervaleppää ja jonkin verran haapaa. Maasto on kosteapohjaista ja rytöistä. Aluskasvillisuudessa on mm. vadelmaa, hiirenporrasta, rönsyleinikkiä ja metsäkortetta. Entisen hiekkakuopan pohjalla on kaksi matalavetistä lamparetta (kuva 7), joiden rannoilla kasvaa viiltosaraa, luhtasaraa ja ojasorsimoa. Syvemmillä vedessä on uistinvitaa, pohjanlummetta ja rantapalpakkoa. Lampareiden vesi elokuussa 2014 matalalla ja veden alta paljastunut rantalieju oli täynnä hirvieläinten jälkiä. Kuvion pohjoisreunassa Nupurintien varressa on käytöstä poistunut asuinrakennus.

Kuvio 14

Voimakkaasti harvennettu tuore kangas. Muutama vuosi sitten hakatulle alueella on jätetty ylispuiksi koivuja, mäntyjä ja joitakin kuusia. Aluskasvillisuus on hakkuun jälkeen heinittynyt ja siinä vallitsevat mustikka, metsälauha ja sananjalka. Kuvion itäosan läpi laskeva oja on kaivettu syvälle maahan. Ojan kohdalta on räjäytetty myös kalliota. Jäteaseman suunnasta virtaavan ojan vesi on ruskeaa.

Kuvio 15

Soistunut metsäalue, jonka pienet suot on ojitettu. Alue on nykyisin lähinnä kangaskorpi- ja korpirämemuuttumaa. Puusto on harvennettua, mäntyvaltaista ja melko nuorta. Aluskasvillisuutena on mustikkaa, puolukkaa, juolukkaa, virpapajua ja niukasti suopursua.



Kuva 7. Toinen soranottoalueen lampareista keväisessä asussaan.

Kuvio 16

Laaja, kallioinen metsäalue, jonka puusto on voimakkaasti harvennettua. Alueelta on poistettu hakkuissa lähes kaikki kuuset ja suurin osa koivuista. Jäljelle on jätetty lähinnä mäntyjä, joista myrskyt ovat sittemmin kaataneet osan. Kallioisimmissa kohdissa vallitsevat kanerva, puolukka ja poronjäkälet. Vaateliaita kalliokasveja ei tavattu. Muualla kasvillisuudessa on tuoreen kankaan lajistoa, esimerkiksi mustikkaa, metsäkastikkaa, maitohorsmaa ja sananjalkaa. Alueelle on alkanut nousta myös koivuvesaikkaa.

Kuvion kaakkoisosa sijoittuu täyttömaan alle jääneen suon laitaan. Reunaosa on ojitusten kuivattamaa puolukka- ja mustikkaturvekangasta, jonka puustona on matalaa mäntyä ja koivua.

Kuvio 17

Pieni, osittain avoimena säilynyt suo. Reunoilta ojitettu suon keskiosa on lähinnä rahkarämemuuttumaa. Keskiosissa kasvaa runsaasti kanervaa, valkopiirtoheinää ja ruskorahkasammalta. Ojitetut reunat ovat varpu- ja mustikkaturvekangasta. Niiden puusto on tiheää, viisimetristä männikköä ja koivikkoa.

Kuvio 18

Rämeen kuusikkoinen reunametsä. Suurelta osin täyttömaan alle jääneen Ison Ämmäsuon pohjoisreunan metsä on säästynyt voimaperäisiltä hakkuilta. Varttuvia kuusia kasvavassa metsässä on sekapuuna koivuja ja joitakin haapoja. Aluskasvillisuudessa on tuoreen ja lehtomaisen kankaan lajeja, mm. mustikkaa, oravanmarjaa, jänönsalaattia, käenkaalia ja metsämaitikkaa. Kuvion itäosa on turvekangasta. Soistuneen alueen reunalla on pieniä, männikköisiä kalliokumpareita. Reunametsä muodostaa säilyneen suoalueen (kuvio 19) kanssa paikallisesti arvokkaan luontokohteen (alaluku 5).



Kuva 8. Ison Ämmäsuon keskiosaa.

Kuvio 19

Iso Ämmässuo. Suon pohjoispään reunaosissa on joitakin vanhoja ojia, mutta muutoin täyttömaa-alueen ulkopuolelle jäänyt suo on säilynyt melko hyvin. Espoon puoleisen suon länsireuna on pääosin isovarpurämettä, keskiosa rahkarämettä ja ojitettu pohjoisreuna isovarpurämemuuttumaa ja turvekangasta. Kasvillisuus on edustavinta suon keskiosassa, jossa kasvaa mm. kanervaa, suopursua, juolukkaa, variksenmarjaa, isokarpalaa ja suomuurainta (kuva 8). Märillä välipinnoilla on tupasvillaa, suokukkaa, pyöreälehtikihokkia ja valkopiirtoheinää. Puusto on 4–8 metrin korkuista männikköä. Iso Ämmässuo reunametsineen on paikallisesti arvokas luontokohde (alaluku 5).

4.4.3 Kolmperän järvi

Kolmperän järvi on niukkaravinen ja melko jyrkkärantainen. Järviruokoa, saroja ja muita ilmaversoiskasveja kasvaa vain paikoittain ja harvoina kasvustoina aivan rantaviivan tuntumassa. Kauempana vesialueella kasvaa lähinnä isoulpukkaa ja palpakoita, mutta nekään eivät muodosta tiheitä tai laajoja kasvustoja.

Tämän selvityksen yhteydessä tehdyssä lepakkokartoituksessa Kolmperän järvi todettiin tärkeäksi lepakkoiden ruokailu- ja oleskelualueeksi. Lintujen tai rantakasvillisuuden kannalta järvi ei ole merkittävä.

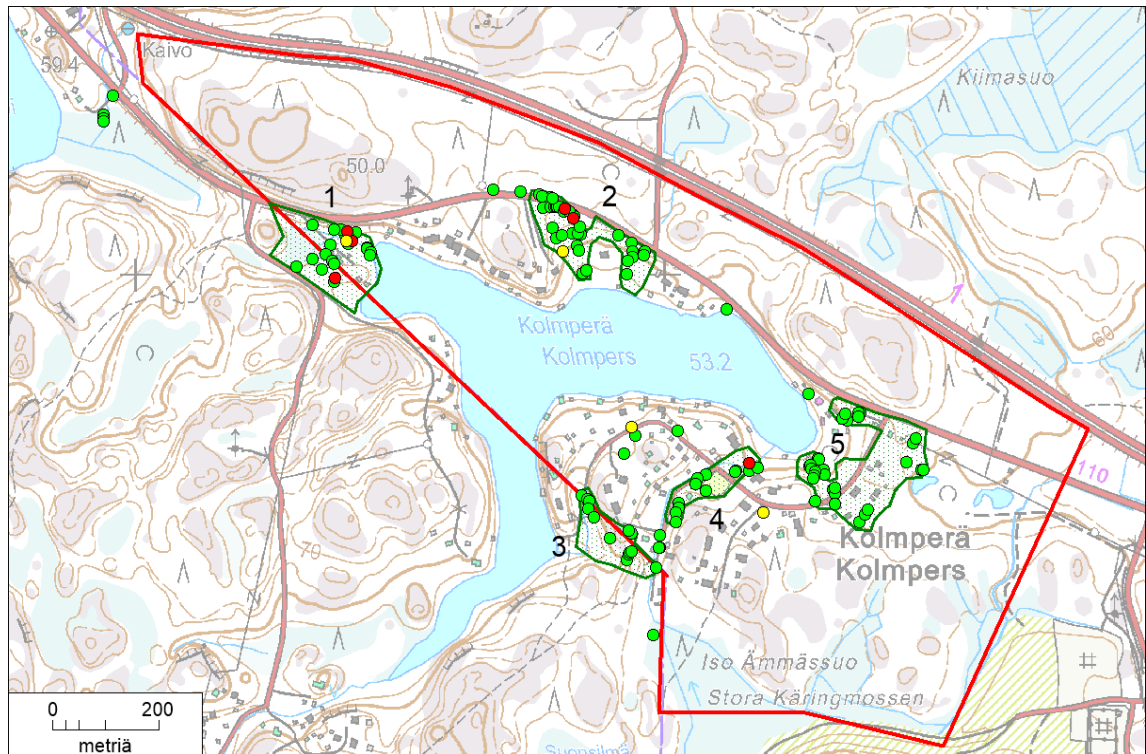
Espoon järvien kunnostustarveselvityksessä (Hagman 2009) Kolmperän järven tila arvioitiin hyväksi ja kunnostustarve vähäiseksi.

4.4.4 Huomionarvoiset kasvilajit

Selvitysalueella ei todettu uhanalaisten tai silmälläpidettävien kasvilajien esiintymiä. Muista huomionarvoisista lajeista alueella kasvaa metsälehmuk- sia. Metsälehmuk- sia on kolme pientä esiintymää Nupurintien ja Turunväylän välissä. Runsaampi, mutta hajanainen esiintymä on Siikajärventien liittymän lounaispuolella järven viettävässä lehtorinteessä. Lisäksi metsälehmuk- sia kasvaa Kolmperäntien varrella kaupungin ylläpitämän uimarannan rinteessä ja tien loppupään tonteilla. Yksikään lehmusesiintymistä ei ole niin runsas, että se täyttäisi luonnonsuojelulailta suojellun jalopuumetsän vaatimukset. Metsälehmusesiintymiä on melko paljon Nuuksion ylängöllä, johon Kolmpe- rän alueenkin voi katsoa kuuluvan.

4.2 LIITO-ORAVA

Liito-oravan jätöksiä löytyi runsaasti eri puolilta järven ranta-alueita (kuva 9). Löytöpaikat painottuvat rannan läheisiin rakentamattomiin kuusivaltaisiin metsiköihin ja toisaalta Kolmperän kylän rakentamattomille tonteille ja suuria kuusia kasvaville pihamaiden reunoille. Kolmperän ja Ämmässuon väliseltä metsäalueelta ja Nupurintien pohjoispuolen metsäalueelta jätöksiä ei löydetty. Kolmperän ja Ämmässuon väli on voimakkaasti harvennettua met- sää, jonka kuusista ja pienpuustosta suurin osa on kaadettu. Alue ei sovellu liito-oravan elinympäristöksi. Nupurintien pohjoispuoli oli enimmäkseen nuorta männikköä tai nuorta sekametsää, joka sekään ei täytä liito-oravan vaatimuksia. Liito-oravan esiintymiskuva oli samankaltainen jo vuonna 2004, jolloin jätöksiä löytyi kahdelta paikasta Nupurin asuinalueelta, järven pohjoisrannalta sekä länsipäästä (keltaiset pisteet kuvassa 8).



Kuva 9. Liito-oravan jätösten löytöpaikat Kolmperän alueella huhti–toukokuussa 2014. Punaisella pisteellä on merkitty todetut pesäpuut, vihreillä pisteillä muut jätöslöydöt. Havaintojen perusteella alueelta on rajattavissa viisi liito-oravan ydinaluetta (nrot 1–5). Keltaiset pisteet ovat kevään 2004 löytöpaikkoja (useita liito-oravan käyttämiä puita kunkin pisteen ympäristössä; Kinnunen 2004).

Keväällä 2014 tehtyjen havaintojen perustella alueelta on rajattavissa viisi liito-oravan elinalueen ydinaluetta, jotka ovat tärkeitä elinvoimaisen liito-oravakannan säilymisen kannalta. Alueet on numeroitu kuvaan 8.

Alue 1 (2,35 hehtaaria) on kosteapohjainen, kuusivaltainen sekametsäkuvio järven länsipäässä. Metsäkuvio sijoittuu osin Kirkkonummen puolelle. Alueen keskellä on lomarakennuksia, mutta puusto niiden ympäristössä on varttunutta. Liito-oravan jätöksiä löytyi yli 20 puun tyvellä. Näistä osa on kuusia, osa haapoja ja osa tervaleppiä. Liito-oravan asuttamia kolopuita (pesäpuita) todettiin kolme, jotka ovat kaikki kookkaita haapoja. Alueelta on liito-oravalle sopiva kulkuyhteys luoteeseen Nupurintien yli, järvenrannan pihamaita pitkin itään sekä ranta-alueen puustoa pitkin kaakkoon Kirkkonummen puolelle. Lounaan suuntaan kulkuyhteys on laajan hakkuuaukean heikentämä. Alue oli liito-oravan asuttama jo vuonna 2004.

Alue 2 (1,8 hehtaaria) sijaitsee Siikajärventien liittymän länsipuolella Nupurintien ja järvenrannan välissä. Alueella on kaksi asuinrakennusta mutta suurin osa siitä on kuusivaltaista ja sekapuuvaltaista rinnelehtoa. Liito-oravan jätöksiä löytyi erittäin runsaasti Nupurintien läheltä, mutta liito-oravan käyttämiä puita todettiin myös lähempänä rantaa tonttien reunoilla (pihapuita ei tarkistettu). Jätöksiä havaittiin huhtikuuisella käynnillä alueen länsiosassa kaikkiaan noin 25 ja itäosassa kahdeksan puun tyvellä. Useimmat puista olivat kookkaita kuusia ja haapoja. Jätöksiä näkyi myös Nupurintien pohjoispientareella kasvien haapojen alla, mutta ei kauempana Nupurintien pohjoispuolella. Nupurintien eteläpuolella todettiin kaksi liito-oravan käyttämää pesäpuuta (koivupötkkelö ja haapa). Aivan tienvarressa olevan pesähaavan alla

oli tuoreen näköisiä papanoita myös 29.7. Alueelta on liito-oravalle hyvin sopiva kulkuyhteys järvenrannan pihamaita pitkin itään ja länteen. Alue oli liito-oravan asuttama jo vuonna 2004.

Kolmperän kylän alueelta rajattiin kolme liito-oravan ydinaluetta, joihin niiden rajaaminen ei ole aivan yksiselitteistä, sillä jätöksiä löytyi myös ydinalueiden ulkopuolelta. Alue 3 (1,2 hehtaaria) on selvitysalueen rajalla ja siihen kuuluu Kirkkonummen puolella oleva kuusivaltainen lehtorinne. Liito-oravalle hyvin sopiva metsäalue jatkuu kuvaan 8 merkityn rajauksen eteläpuolelle, mutta maastossa tarkistettiin vain Kolmperän pihamaihinkin rajautuva metsärinne ja kadunvarren puusto. Liito-oravan papanoita löytyi kaikkiaan 12 suuren kuusen ja yhden haavan tyveltä. Pesäpuuta ei todettu. Niitä saattaa olla kauempana Kirkkonummen puolella. Alueelta on aiemminkin tavattu liito-orava (Uudenmaan ELY-keskuksen liito-oravatiedot).

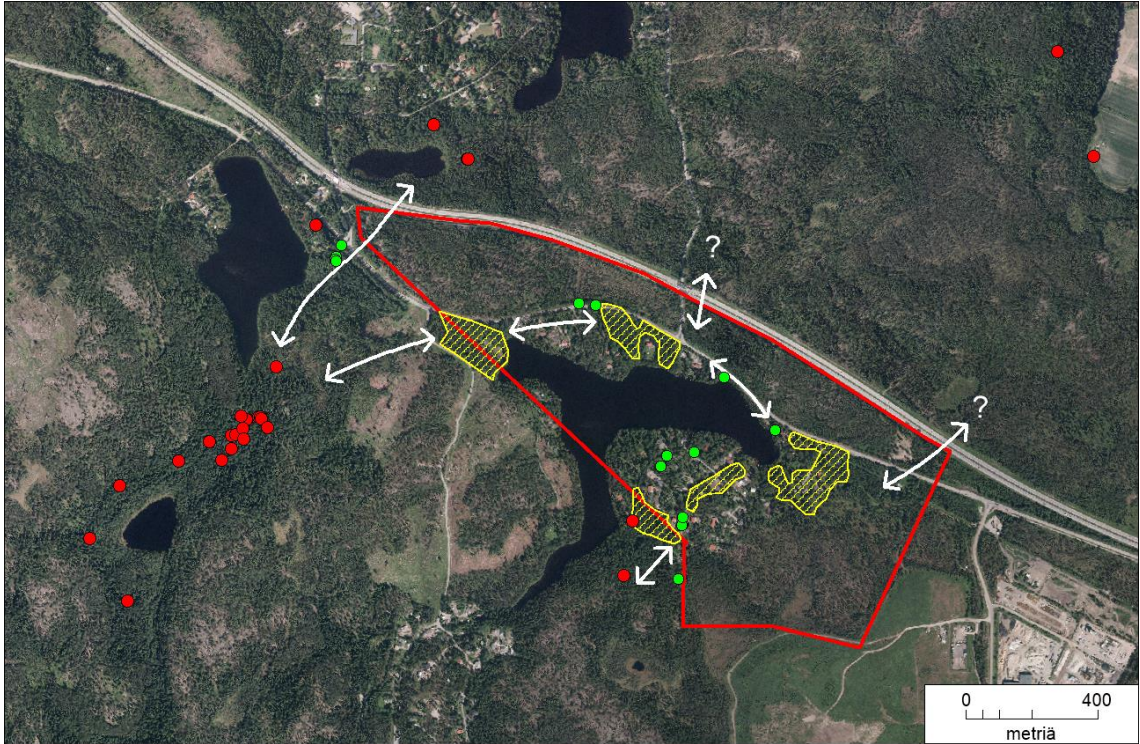
Alueeseen 4 (0,9 hehtaaria) kuuluu Kolmperänrinne-nimisen tien ympäristössä kasvavaa puustoa sekä järveen viettävä lehtorinne, joka on puistomaiseksi harvennettu ja lehtipuuvaltaista (rinteen alapuolella on kaupungin ylläpitämä uimapaikka). Jätöksiä löytyi tienvarren kuusimetsästä, tienvarressa kasvavien tervaleppien tyviltä sekä lehtorinteen kuusten ja haapojen tyviltä yhteensä 13 puun alta. Liito-orava käytti pesäpuunaan lehtorinteen kolohaapaa, jonka alla oli tuoreen näköisiä papanoita myös 29.7. Alueelta on puustoinen yhteys Kolmperänrinnettä ja Kolmperäntietä pitkin alueelle 3. Liito-orava pääsee pihamaiden kautta liikkumaan myös luoteessa sijaitsevalle alueelle numero 5.

Kinnunen (2004) löysi liito-oravan jätöksiä asuinalueen länsi- ja itäosasta. Itäpuolinen Kolmperänkujan varrella sijainnut esiintymäalue on sittemmin rakennettu, eikä jätöksiä enää todettu. Länsipuolella Kolmperäntien mutkan kohdalla olevien pihamaiden puustoa on voimakkaasti harvennettu ja lähes kaikki kuuset on poistettu. Jätöksiä löytyi enää muutamien kadunvarsipuuden tyviltä.

Alueeseen 5 (2,9 hehtaaria) kuuluu Kolmperäntien pihamaiden puustoa ja idempänä olevan metsän reunaa, jonka pihamaihinkin rajoittuvaa puustoa on säästetty hakkuussa. Jätöksiä todettiin eniten alueen lounaisosassa kuusikkosen tontin reunassa. Liito-oravan käyttämiä puita varmistui kolmisenkymmentä. Niistä yli 20 on isoja kuusia, muut haapoja. Pesäpuuta ei todettu. Lounaisosan metsikkö todettiin elokuussa voimakkaasti harvennetuksi ja osa liito-oravan käyttämisestä puista oli kaadettu (tontille oli rakenteilla uusi talo). Alueelta on liito-oravalle sopiva kulkuyhteys pihamaiden kautta alueelle 5. Liito-oravan liikkuminen rannan tervaleppiä ja Nupurintien pohjoispuolista metsää pitkin länteen on myös mahdollista.

4.2.1 Liito-oravan kulkuyhteydet

Kolmperän asuinalueen pihamaat ja järven rannat ovat puustoisia, joten liito-oravat voivat liikkua esiintymisalueelta toiselle. Liito-oravan kulkuyhteydet Kolmperän kylältä etelään Kirkkonummen puolelle ovat hyvät. Järven länsipäässä yhteys etelään on heikentynyt Kirkkonummen puolella sijaitsevan laajan hakkuuaukon vuoksi, mutta liito-oravan liikkuminen harvapuustoisesta hakkuusta lounaaseen on edelleen mahdollista.



Kuva 10. Todennäköisimmät liito-oravan kulkuyhteydet Kolmperän ympäristön liito-orava-alueiden välillä (nuolet). Vuonna 2014 todetut elinalueet on merkitty keltaisella viivoituksella ja muut liito-oravan jätöslöydöt vihreillä pisteillä. Punaiset pisteet ovat aiempia havaintopaikkoja selvitysalueen lähiympäristöstä.

Lähiympäristön havaintopaikkojen perusteella selvitysalueen länsipää saattaa olla liito-oravalle tärkeällä reitillä, joka yhdistää Turunväylän pohjoispuolella olevan Kolmirannan ja Kirkkonummen puolella olevat liito-orava-alueet toisiinsa (kuva 10). Turunväylän puuton aukko on Kolmirannan kohdalla ilmakuvaista mitattuna noin 55 m leveä. Tien molemmilla puolilla on metsää, joten liito-oravan liikkuminen tiekäytävän yli on mahdollista.

Muulla Turunväylän ympäristössä ei ole tehty liito-oravahavaintoja. Turunväylän ympäristön metsät ovat Kolmirannan itäpuolella pääosin nuoria ja harvennettuja tai kallioisia ja männikköisiä, joten ne eivät sovellu liito-oravan elinympäristöiksi. Metsän laadun perusteella mahdollinen tien ylistyspaikka voisi olla Siikajärventien itäpuolella tai aivan selvitysalueen itäpäässä (kuva 9). Siikajärventien kohdalla puuton tiealue on noin 50 ja idempänä 60 metriä leveä.

4.3 LINNUSTO

Pesintään viittaavia havaintoja 40 lintulajista (taulukko 1). Lähes kaikki lajit olivat metsälintuja tai rakennetuilla alueilla menestyviä lajeja. Näiden lisäksi tavattiin telkkä ja rantasipi, jotka kuuluivat Kolmperän järven pesimälinnustoon. Molempia havaittiin vain yksi pari.

Metsäalueiden runsaimmat lintulajit olivat pajulintu, peippo, punarinta ja mustarastas, jotka kuuluvat runsaimpiin lintuihin muuallakin Etelä-Suomen metsäalueilla. Vähälukuisiin metsälajeihin kuuluivat mm. kultarinta, lehtokurppa, mustapääkerttu ja sirittäjä, jotka ovat elinympäristönsä suhteen vaativia lehtipuuvältaisten lehtojen ja nuorten lehtimetsien lajeja. Varttuneita ja vanhoja metsiä suosivista lajeista tavattiin idänuunilintu, puukiipijä ja pyy,

joiden reviirit sijaitsivat yhtä pyyreviiriä lukuun ottamatta selvitysalueen rajalla Kirkkonummen puolelle jatkuvien kuusimetsien laiteilla. Petolintuja ja muita kanalintuja kuin pyy ei havaittu.

Pihamailla ja muilla rakennetuilla alueilla viihtyvistä lajeista pesimälinnustoon kuuluivat leppälintu, kottarainen, tikli, viherpeippo ja västäräkki. Myös valtaosa talitiaisista ja sinitiaisista tavattiin pihamailta.

4.1.1 Huomionarvoiset lintulajit

Kolmperän alueella ei pesinyt uhanalaisia lintulajeja. Silmälläpidettävistä lajeista tavattiin rantasipi ja sirittäjä. Lintudirektiivin liitteen I lajeista havaittiin kangaskiuru, palokärki ja pyy. Muita vähälukuisia, huomionarvoisina pidettäviä lintulajeja olivat idänuunilintu, kultarinta ja mustapääkerttu.

Idänuunilintu on harvinainen, rehevien ja puustoltaan iäkkäiden kuusikoiden tai kuusivaltaisten sekametsien laji. Idänuunilintu on hyvä metsien linnustollisen arvon ilmentäjä. Ainoa idänuunilinnun reviiri todettiin kesäkuun lintulaskennassa Kolmperän asuinalueen eteläpuolella Kirkkonummen puolelle viettävässä lehtorinteessä (kuva 10). Reheväkasvuinen kuusikkorinne on tyypillinen idänuunilinnun pesimäympäristö.

Kangaskiuru on lintudirektiivin liitteessä I mainittu laji, joka pesii harvinaisena Etelä- ja Keski-Suomessa. Sen tyypillisiä pesimäpaikkoja ovat harva- puustoiset kallioalueet ja harjumaastojen ja kalliometsien hakkuuaukeat. Lau- lava kangaskiuru tavattiin ensimmäisessä lintulaskennassa selvitysalueen itä- pään voimakkaasti harvennetusta kallioisesta männiköstä.

Kultarinta on eteläinen ja vaateliias lehtimetsien laji, joka pesii varttuneissa koivikoissa, erilaisissa lehtipuuvaltaisissa lehdoissa ja kartanopuistoissa. Laji tavattiin selvitysalueen itäpäähän nuorehkosta koivikosta Nupurintien eteläpuo- lisesta lehtorinteessä.

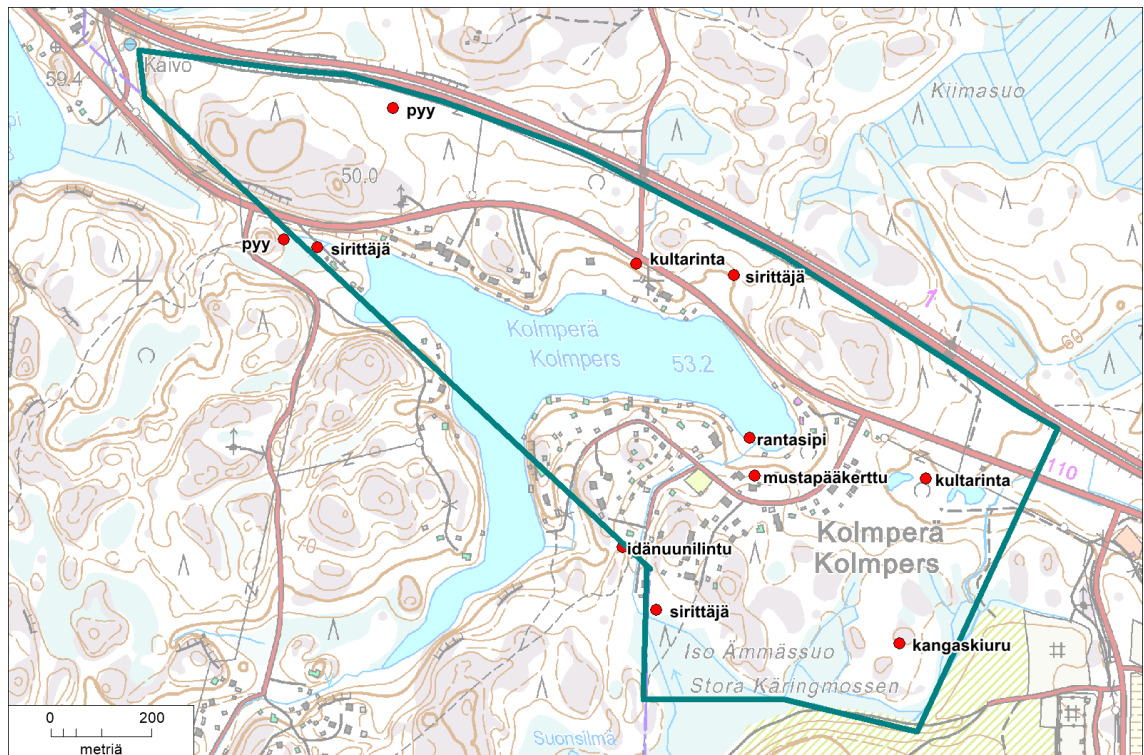
Mustapääkerttu on vähälukuinen lintu, joka elää samantyyppisessä ympä- ristössä kuin kultarinta, mutta tulee toimeen myös nuoremmassa metsässä. Ai- noa mustapääkerttu tavattiin pihamaan reunasta Kolmperän asuinalueella.

Rantasipi on silmälläpidettävä (NT; ks. Rassi ym. 2010) rantojen pesimälintu, jonka kanta on viime vuosina vähentynyt. Taantumana syytä ei tiedetä. Rantasipi- pari tavattiin Kolmperän järven itäpäästä. Pesäpaikka todennäköisesti sijaitsi pi- hamaalla rannan lähellä.

Sirittäjä on silmälläpidettävä laji, joka suosii tuoreita sekametsiä ja lehtimet- siä, etenkin lehtomaisia koivikoita ja reheviä kuusikkorinteitä, joissa on ti- heähkö pensaskerros. Laji on viime vuosina harvinaistunut todennäköisesti talvehtimisalueiden muutoksien tai muuttomatalla tapahtuvan pyynnin ta- kia. Selvitysalueella todettiin kolme sirittäjän reviiriä kuusivaltaisilla seka- metsäalueilla (kuva 11).

Taulukko 1. Kolmperän alueen lintulaskennoissa v. 2014 havaitut pesimälinnustoon tulkitut lajit.

Laji	25.4.	20.5.	9.6.	Laji	25.4.	20.5.	9.6.
harakka	x			palokärki			x
harmaasiippo		x	x	peippo	x	x	x
hernekerttu		x	x	punakylkirastas	x	x	x
hippiäinen	x		x	punarinta	x	x	x
idänuunilintu			x	puukiipijä	x		
kangaskiuru	x			pyy	x		
kirjosieppo		x	x	rantasipi	x	x	
korppi		x	x	rautiainen	x	x	x
kottarainen			x	räkättirastas	x	x	x
kultarinta			x	sepelkyyhky	x	x	x
kuusitiainen		x		sinitiainen	x	x	x
käpytikka	x		x	sirittäjä			x
laulurastas	x	x	x	talitiainen	x	x	x
lehtokerttu		x	x	telkkä		x	
lehtokurppa	x			tikli			x
leppälintu		x		töyhtötiainen	x	x	
metsäkirvinen		x	x	varis			x
mustapääkerttu			x	viherpeippo		x	x
mustarastas	x	x	x	vihervarpunen	x	x	x
pajulintu	x	x	x	västaräkki	x		x

**Kuva 11.** Huomionarvoisten lintulajien reviirit kesän 2014 lintulaskennoissa.

Palokärki on EU:n lintudirektiivin liitteen I laji, joka suosii vanhoja havu- ja sekametsiä. Laji tavattiin kesäkuussa Kolmperän ja Ämmässuon väliseltä metsäalueelta. Palokärjet liikkuvat pesimäaikana laajalla alueella, mikä vaikeuttaa reviirien tulkintaa. Luultavaa on, että pesimäpaikka sijaitsee selvitysalueen ulkopuolella.

Pyy on paikkalintu, joka elää eri-ikäisillä metsäalueilla, joissa kasvaa tavallisesti ainakin sekapuuna leppiä ja koivuja. Laji viihtyy parhaiten kosteapohjaisessa maastossa, esim. metsäpurojen varsilla ja korvissa. Pyy on EY:n lintudirektiivin liitteen I laji. Pyyreviirejä todettiin kaksi, molemmat selvitysalueen länsipäässä (kuva 11).

4.4 LEPAKOT

4.4.1 Lepakkolajisto ja havaintomäärät

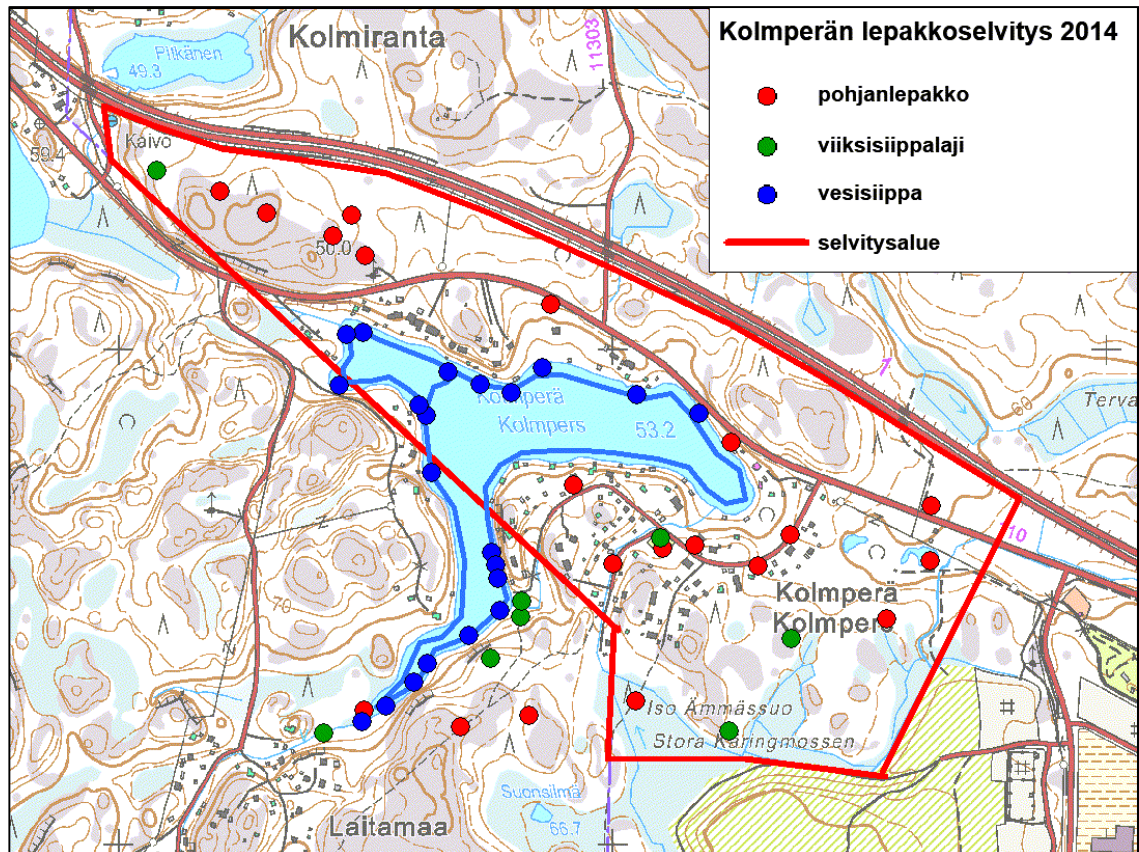
Selvitysalueella tehtiin havaintoja kolmesta lepakkolajista: pohjanlepakosta, viiksisippalajista ja vesisiipasta. Havaintoja oli yhteensä 49, joista 20 oli pohjanlepakosta, 8 viiksisippalajista ja 21 vesisiipasta. Kuvaan 12 on merkitty kaikilla kartoituskerroksilla tehdyt havainnot. Jokaista yksittäistä havaintoa ei ole merkitty karttaan esimerkiksi siiloin, kun sama lepakkoyksilö on selvästi lentänyt useamman kerran kartoittajan ohi. Samalla paikalla saalistava yksilö on mahdollisesti havaittu useamman kartoituskerran yhteydessä, jolloin yksi yksilö on myös voinut aiheuttaa useamman havaintopisteen kartalle. Havaintopisteet kertovat enemmän siitä, millä alueilla lepakot liikkuvat kuin yksilömääristä.

Nupurintien ja Turunväylän välinen alue on pääosin huonosti lepakoille sopivaa. Luoteessa on kallioalue, jonka yläpuolella ajoittain havaittiin pohjanlepakko.

Kolmperän asuinalueella havaittiin muutama pohjanlepakko, mutta havaintomäärä oli odotettua pienempi ottaen huomioon alueen rakennuskannan, jossa todennäköisesti on lepakoille sopivia piilopaikkoja.

Kolmperän asuinalueen ja Ämmässuon jäteaseman välinen alue on enimmäkseen hakkuualueita, eli lepakoille huonosti sopivaa ympäristöä. Etelässä suon laiteilla on paikoin viiksisipoille sopivaa metsää, mutta siippahavainnot tehtiin hyvin vähän.

Kolmperän järvellä saalisti runsaasti vesisiippoja koko kesän ajan. Niitä havaittiin kaikilla paikoilla, jossa pääsi rantaan havainnoimaan. Kanootilla tehty kartoitus vahvisti tilanteen. Kanootista voitiin tarkkailla rannassa olevia rakennuksia hyvin läheltä. Järven eteläisen lahden itärannalla havaittiin saunarakennuksen alapuolella sekä lentäviä että rakenteissa lepäviä lepakoita. Rakennuksen terassi oli rakennettu järven päälle niin, että terassin alle pääsi kanootillakin. Paikka on luonnonsuojelulain tarkoittama lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikka (kuva 13). Rakennus sijaitsee niukasti Kirkkonummen puolella (kuva 14).



Kuva 12. Kolmperän alueella vuonna 2014 tehdyt lepakkohavainnot.



Kuva 13. Vesisiippojen piilopaikka on nuolen kohdalla saunarakennuksen alapuolella. Oikealla saunan rakenteissa lepäävä vesisiippa. Kuvat © Nina Hagner-Wahlsten.



Järven itäpuolella Kolmperän asunalueen eteläpuolella oleva metsä on siipoille sopivaa ympäristöä. Alue on Kirkkonummaa, mutta sielläkin kartoitettiin, koska alue muodostaa luontevan osan järven ympärillä olevaa luontoa. Metsäalueella havaittiin odotettua vähemmän siippoja.

Passiiviseurantadetektoireihin tallentuneet havainnot on esitetty taulukossa 1. Detektoreihin nro 1 ja 8 oli tallentunut suuria määriä siippahavaintoja. Molemmat detektorit oli sijoitettu järven rantaan ja havaitut siipat olivat vesisiippoja.

Detektori nro 2 oli keväällä sijoitettu Kolmperäntien varteen leikkikentän laitaaan. Alueella oli saalistanut pohjanlepakko yön aikana. Detektori nro 4 oli sijoitettu pienen lammen rantaan. Alueella oli saalistanut pohjanlepakko yön aikana. Muissa detektoreissa oli hyvin vähän lepakkohavaintoja.

Taulukko 2. Passiiviseurantadetektoireihin tallentuneet lepakkohavainnot.

nro	pvm	pohjanlepakko	siippa	yhteensä
1	26.5.2014	12	104	116
2	26.5.2014	28	-	28
3	26.5.2014	5	2	7
4	11.6.2014	53	1	54
5	11.6.2014	-	-	0
6	11.6.2014	-	-	0
7	26.6.2014	-	2	2
8	26.6.2014	21	296	317
9	26.6.2014	-	-	0
10	28.8.2014	2	2	4
11	28.8.2014	4	1	5
12	28.8.2014	-	2	2

Yleisökyselyn perusteella ei saatu yhtään vihjettä asukkailta lepakoiden piilopaikoista alueella.

4.4.2 Lepakoille tärkeät alueet

Alueiden arvo lepakoille on luokiteltu seuraavia periaatteita noudattaen:

Luokka I: Lisääntymis- tai levähdyspaikka.

Hävittäminen tai heikentäminen on luonnonsuojelulaissa kielletty. Poikkeamiseen tarvitaan alueellisen ELY-keskuksen myöntämä lupa.

Luokka II: Tärkeä ruokailualue tai siirtymäreitti.

Maankäytössä otettava huomioon alueen arvo lepakoille, tärkeät arvot vaihtelevat alueittain. Alue, jota useampi laji ja/tai useat yksilöt käyttävät säännöllisesti. EUROBATS sopimus velvoittaa, ei kuitenkaan laissa määrätty.

Luokka III: Muu lepakoiden käyttämä alue.

Maankäytössä on mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon alueen arvo lepakoille. Laji- ja/tai yksilömäärät ovat pienemmät kuin II-luokan alueilla.

Passiiviseurantalaitteisiin tallentuneet havainnot on otettu huomioon arvioitaessa alueiden arvoa lepakoille.

Luokka I: Lisääntymis- ja levähdyspaikat

Lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikat voivat sijaita muun muassa rakennuksissa. Luonnossa piilopaikat voivat sijaita esimerkiksi puunkoloissa tai -halkeamissa. Selvitysalueelta löytyi yksi lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikka (kuvat 12 ja 13).



Kuva 14. Lepakoille tärkeitä I-luokan alueita. Selvitysalueen raja noudattaa kunnanrajaa. Kohde sijaitsee niukasti Kirkkonummen puolella.

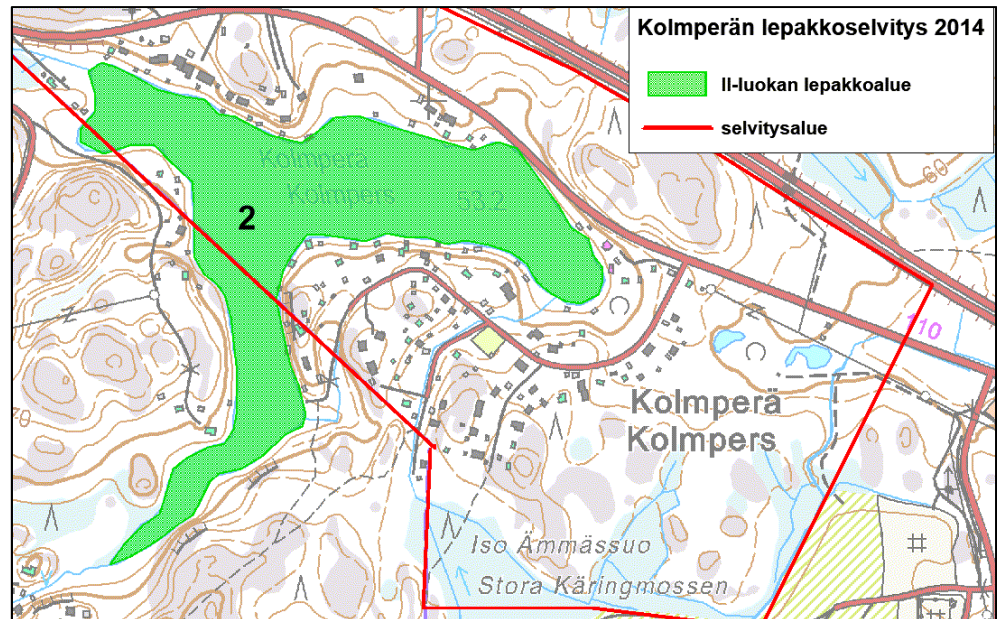
Kohde muodostuu järven rannassa olevan saunarakennuksen alla olevasta tilasta. Sauna on rakennettu veden päälle niin, että rakennuksen alla on pimeä ja suojainen paikka. Varmuutta ei saatu siitä, missä lepakoiden piilopaikka tarkalleen oli, mutta lepakkoita nähtiin lepäävän rakennuksen alapuolen rakenteissa. Rakennuksen perustuksen ja kallion välissä on todennäköisesti koloja, jotka ovat lepakkoille sopivia.

Luokka II: Tärkeitä ruokailualueita ja siirtymäreittejä

Tärkeitä ruokailualueita selvitysalueelta todettiin vain yksi. Kohteeseen kuuluu koko Kolmperän järvi (kuva 15). Järvellä saalisti runsaasti vesisiippoja ja rantsaunasta löytyi yksi vesisiippojen piilopaikka. Vesisiippoilla on todennäköisesti muitakin piilopaikkoja järven tuntumassa, mutta tämän selvityksen aikana niitä ei löydetty.

Luokka III: Muut lepakoiden käyttämät alueet

Muita lepakoiden säännöllisesti käyttämiä alueita ei rajattu selvitysalueella.



Kartta 15. Lepakoille tärkeä II-luokan alue.

4.4.3 Johtopäätökset ja suositukset

Alueella havaitut lajit ja yksilömäärät vastaavat hyvin lähialueiden lepakkoselvityksissä saatuja tuloksia (esim. Kulmakorven alue; Hagner-Wahlsten 2008). Nuuksion ylänköalueella ei esiinny erityisen runsaasti lepakoita vaikka luonto on monin paikoin niille sopivaa. Olisi mielenkiintoista selvittää, montako vesisiippaa on löydettyssä lepakkoyhdyskunnassa ja onko niillä muita piilopaikkoja järven rannoilla.

Luokkaan I kuuluva alue

- Alueen arvo lepakoille säilyy, jos olot rakennuksen alla eivät muutu.
- Erityisen tärkeää on, että rakennuksen alla olevaa tilaa ei valaista.

Luokkaan II kuuluva alue

- Alueen arvo lepakoille säilyy, jos järvi rantoineen säilyy valaisemattomana.
- Rantojen puustoa tulee säilyttää mahdollisemman paljon niin, että rannat säilyvät pimeinä ja suojaisina.
- Järven virkistyskäyttö, esimerkiksi uiminen, kalastus ja veneily, ei heikennä alueen arvoa lepakoille.
- Muissakin rakennuksissa järven ympäristössä saattaa olla lepakoiden piilopaikkoja, joten ennen näiden rakennusten korjausta tai purkua tulisi tarkistaa tarkemmin, onko niissä lepakoiden piilopaikkoja.

4.5 VIITASAMMAKKO

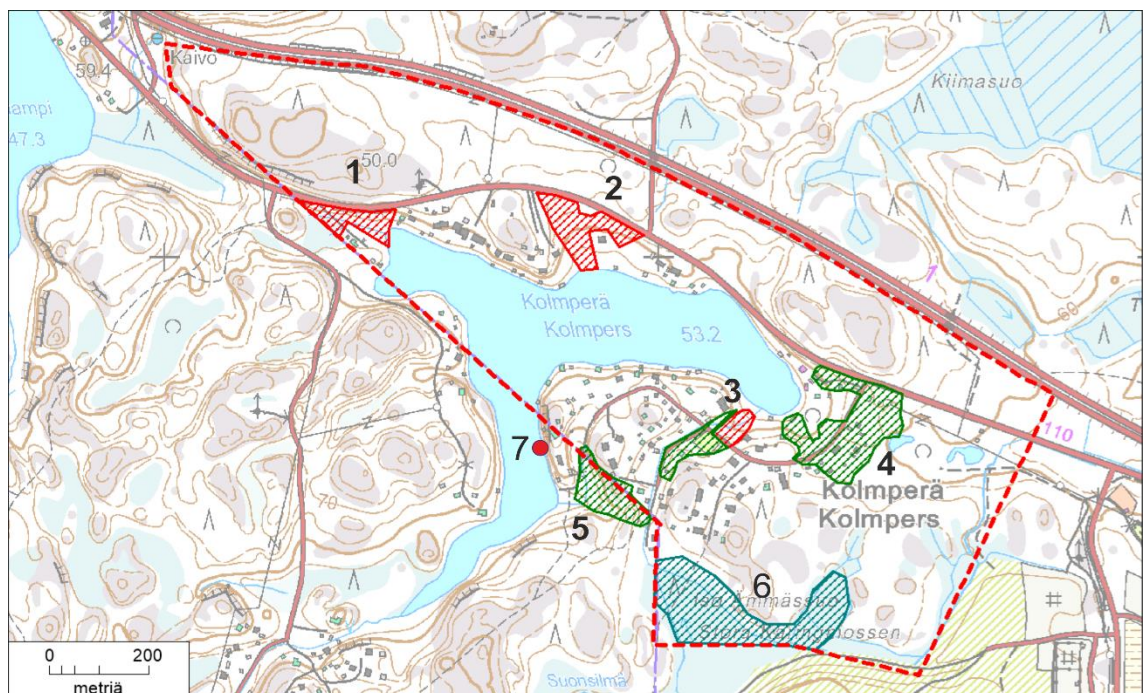
Selvitysalueen kaakkoisosan kahdessa tarkistetussa lampareessa ei tavattu viitasammakkoa, mutta tavallinen sammakko käytti niitä kutupaikkanaan. Lampareet ovat entiselle hiekanottoalueelle syntyneitä pohjavesiesiintymiä, jotka ovat rannoilta kasvittuneet. Toinen niistä lähes kuivui kesällä, mutta toisessa vettä riitti koko kesän.

Kolmperän järvi on jyrkkärantainen ja lähes kasviton. Se ei sovellu viitasammakon lisääntymispaikaksi.

5. LUONNONOLOITAN ARVOKKAAT KOHTEET

Kolmperän alueella ei ole luonnonsuojelualueita tai luonnonsuojelulain mukaan suojeltavia luontotyyppisiä. Alueella ei myöskään ole vesilain mukaan suojeltavia pienvesiä. Selvityksessä ei todettu liito-oravan lisäksi muita uhanalaisia eläin- tai kasvilajeja (Rassi ym. 2010) tai uhanalaisia luontotyyppisiä (Raunio ym. 2008a, b). Silmälläpidettävistä linnuista tavattiin rantasipi ja sirittäjä (alaluku 4.3). Huomionarvoisista linnuista tehdyt havainnot sijoittuivat eri puolille aluetta, eikä niiden perusteella voi rajata linnustolle tärkeitä kohteita.

Koko Kolmperän järvi osoittautui lepakoille tärkeäksi ruokailu- ja oleskelualueeksi (alaluku 4.4.2). Järven ympäristössä todettiin seitsemän arvokasta luontokohtetta, joista viisi on liito-oravan elinalueita, yksi paikallisesti arvokas suoalue ja yksi lepakoiden käyttämä rakennus (kuva 16). Kolmelta liito-orava-alueelta löytyi myös pesäpuu tai useampia pesäpuita.



Kuva 16. Kolmperän alueen tärkeimmät luontokohteet. Punaiset kohteet ovat liito-oravan elinympäristöjä, joista on tiedossa pesäpuita ja joissa on muitakin luontoarvoja, vihreät kohteet ovat muita liito-oravan elinympäristöjä ja sininen kohde paikallisesti arvokas suoalue. Punaisella pisteellä (nro 7) on merkitty Kirkkonummen puolella todettu lepakoiden käyttämä rakennus.

Kuvaan 16 merkityt kohteet ovat

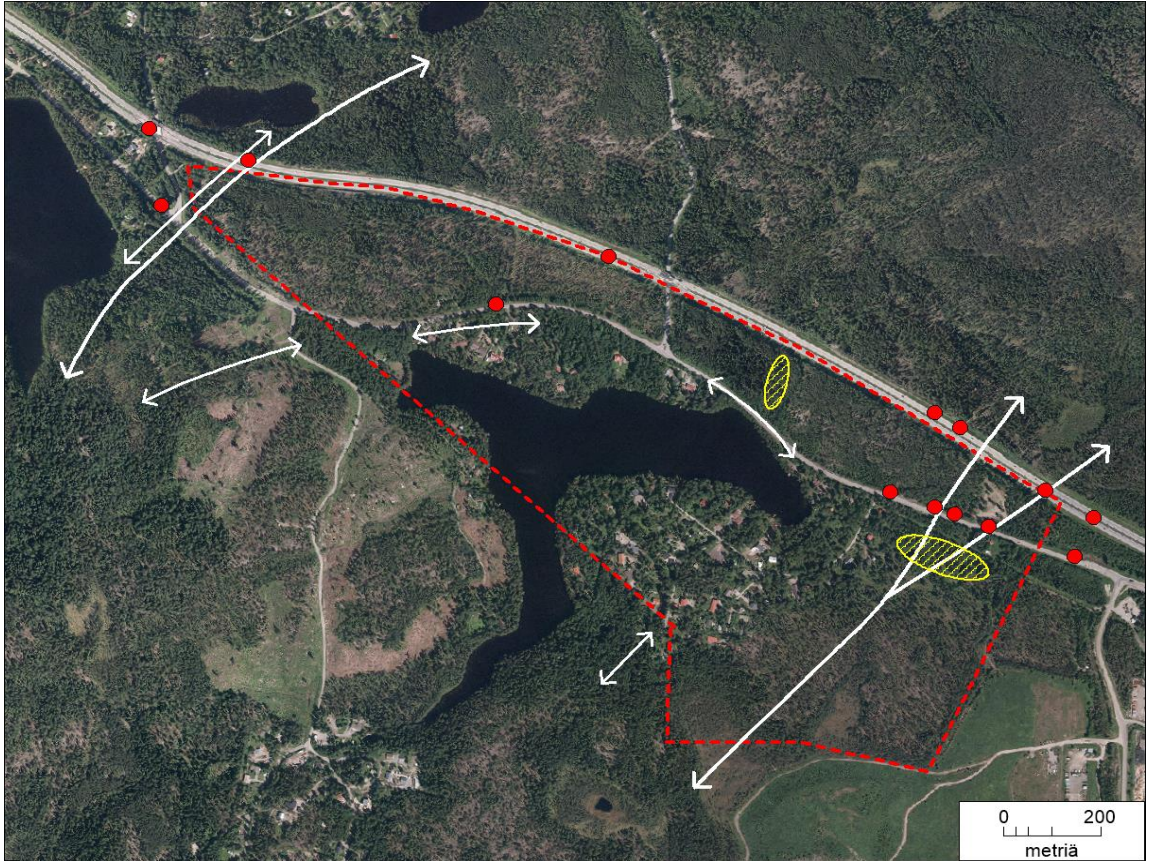
1. kuusivaltainen lehtokorpi järven länsipäässä (liito-oravan pesäpuita, ks. kuvio 1, s. 7)
2. Nupurintien rinnelehto (liito-oravan pesäpuita, metsälehmuksia, ks. kuvio 2, s. 8)
3. harvennettu lehtorinne (liito-oravan pesäpaikka, metsälehmuksia, ks. liito-orava-alue 4, s. 16)
4. liito-oravan elinalue, pääosin pihamaita, pesäpuita ei löydetty (ks. liito-orava-alue 5, s. 16)
5. liito-orava elinalue, jatkuu etelään Kirkkonummen puolelle, pesäpaikat eivät ole tiedossa (ks. liito-orava-alue 3, s. 16)
6. Ison Ämmässuon melko luonnontilainen suoalue reunametsineen (jatkuu selvitysalueen eteläpuolelle, ks. kuvat 17–19, s. 13–14)
7. Lepakoiden käyttämä rantsauna (kuva sivulla 21).

6. EKOLOGISET YHTEYDET

Kolmperän eteläpuolelta alkaa laaja metsäinen alue, joka on osa Nuuksion ylänköä. Alueella on metsäeläimille hyvät kulkuyhteydet luoteen ja kaakon suuntaan ja myös lounaaseen. Kolmperän pohjoispuolella Turunväylä riista-aitoineen muodostaa merkittävän kulkuesteen. Selvitysalueella tehtyjen jälkihavaintojen perusteella hirvieläimet liikkuvat Kolmperän asuinalueen ja Ämmässuon välisellä metsäalueella, jossa todettiin runsaasti metsäkauriin jälkiä ja niukemmin valkohäntäpeuran ja hirven jälkiä. Hirvieläimet käyttävät entisen soranottoalueen lampia juomapaikkanaan. Jälkiä ja jätöksiä näkyi melko runsaasti myös Nupurintien ja Turunväylän välissä Siikajärventien itäpuolisella alueella, jossa eläimet olivat myös paikoin seuranneet riista-aitaa (kuva 17). Maastossa ei saatu viitteitä siitä, että hirvieläimet olisivat liikkuneet Turunväylän yli.

Väreen (2009) laatimassa Histan ekologista verkostoa käsittelevässä selvityksessä paikallisesti tärkeä Turunväylän ylittävä eläinten kulkureitti on merkitty Kolmirannan kohdalla Kolmperän selvitysalueen länsirajalle. Myös liito-oravalle tärkeä kulkuyhteys sijoittuu todennäköisesti tähän kohtaan (ks. alaluku 4.2.1). Väreen mukaan Kolmperän kohdalla ei ole muita tärkeitä eläinten kulkureittejä, sillä Turunväylä ja riista-aidat ovat heikentäneet yhteyksiä. Lumijälkihavaintojen perusteella eläimet eivät käytä Turunväylän alikulkuja kulkureitteinään.

Uudenmaan ELY-keskuksen (2013) tilastoimien hirvieläinonnettomuuksien perusteella Kolmperän alueella tapahtui vuosina 2009–2013 kaikkiaan 12 hirvieläinonnettomutta, joista yhdeksän tapahtui Kolmperäntien ja Ämmässuontien välisellä alueella (kuva 17). Onnettomuuksista viisi oli Nupurintiellä ja neljä Turunväylällä. Osa hirvieläimistä liikkuu riista-aidoista huolimatta selvitysalueen itäpäähän kohdalla Turunväylän yli. Todennäköisesti myös pienemmät metsäeläimet käyttävät samaa reittiä.



Kuva 17. Ekologisesti tärkeät yhteydet Kolmperän alueella. Paksu nuoli = hirvieläimille ja muille asutusta karttaville metsäeläimille sopiva yhteys, kapea nuoli = liito-oravalle sopiva kulkuyhteys elinalueelta toiselle. Punaisilla pisteillä on merkitty vuosina 2009–2013 tilastoidut hirvieläinonnettomuudet (Uudenmaan ELY-keskus 2013) ja keltaisella rajauksella alueet, joissa kesällä 2014 todettiin runsaasti hirvieläinten jälkiä.



Kuva 18. Ämmässuon täyttömäkeä selvitysalueen kaakkoispuolella.

7. SUOSITUKSET

Kolmperän alueen tärkeimmät luontokohteet ovat liito-oravan elinympäristöjä, joista useimmat sijaitsevat rakennettujen alueiden väliin jääneissä metsäkuvioissa. Liito-oravan elinalueet on otettava huomioon maankäytön suunnittelussa ja metsien hoidossa. Esiintymien ydinalueet tulisi jättää rakentamattomiksi ja säilyttää monimuotoisina metsäalueina, joissa on vanhoja puita ja tiheä, suojaava pienpuusto. Ydinalueisiin kuuluu myös pihamaita ja rakentamattomia tontin osia. Liito-oravat tulee ottaa huomioon myös yksittäisiä rakennuspaikkoja suunniteltaessa. Liito-oravan tarvitsemien kulkuyhteyksien turvaaminen rakennetuilla alueilla on myös tarpeen. Kulkuyhteyksien säilyttäminen onnistuu tienvarsipuustoa ja tonttien puustoa säilyttämällä.

Kolmperän kylän ja Ämmässuon välinen alue on runsaiden hakkuutähtöiden ja kaatuneiden puiden vuoksi huonoa ulkoilualuetta. Alueen kehittäminen ulkoilukäyttöä paremmin palvelevaksi ei heikennä sen luonnonarvoja. Ison Ämmässuon käyttäminen sulan maan aikana edellyttäisi pitkospuuverkostoa. Ulkoilijoita voisi ohjata myös selvitysalueen kaakkoispuolella sijaitsevalle laajalle täyttömaa-alueelle (kuva 18), joka sopisi jäteaseman toiminnan muututtua hyvin ulkoilukäyttöön.

Lepakoihin liittyviä suosituksia on annettu sivulla 24.

8. LÄHDEVIITTEET

- Hagman, A-M. 2009: Eräiden Espoon järvien kunnostustarpeen arviointi. – Uudenmaan ympäristökeskuksen raportteja 20/2009.
- Hagner-Wahlsten, N. 2008: Espoon kulmakorven alueen lepakkokartoitus 2008. – Kartoitusraportti, BatHouse.
- Heikkinen, M. 2001: Espoon uhanalaiset eläimet ja kasvit. – Espoon ympäristölautakunnan julkaisu 7/2001. 39 s.
- Kinnunen, J. 2004: Espoon lounaiskulman liito-oravakartoitus. – Julkaisematon raportti, Espoon kaupungin ympäristökeskus. 15 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. painos. – Helsingin yliopisto, Eläinmuseo, Helsinki.
- Lammi, E. & Routasuo, P. 2013: Espoon arvokkaat luontokohteet 2012. Espoon ympäristölautakunnan julkaisu 2/2013. 225 s.
- Lehtosalo, M. 2004: Espoon uhanalaiset ja silmälläpidettävät eläimet ja kasvit: julkaisun päivitys 2004. – Espoon ympäristölautakunta. 22 s.
- Raatikainen, K. & Vaittinen, M. 2003: Espoon perinneympäristöselvitys. – Espoon ympäristölautakunnan julkaisu 1/2003.
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2 luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 8:2008. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- Uudenmaan ELY-keskus 2013: Eläinonnettomuudet_UUDELY01_161213, paikkatietokanta.
- Väre, S. 2009: Eläinten kulkureittiselvitys Hista-Siikajärvi-Nupuri osayleiskaava-alueella ja siihen rajautuvalla Kirkkonummen alueella (ESKI). – Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen tutkimuksia ja selvityksiä B 96:2009.